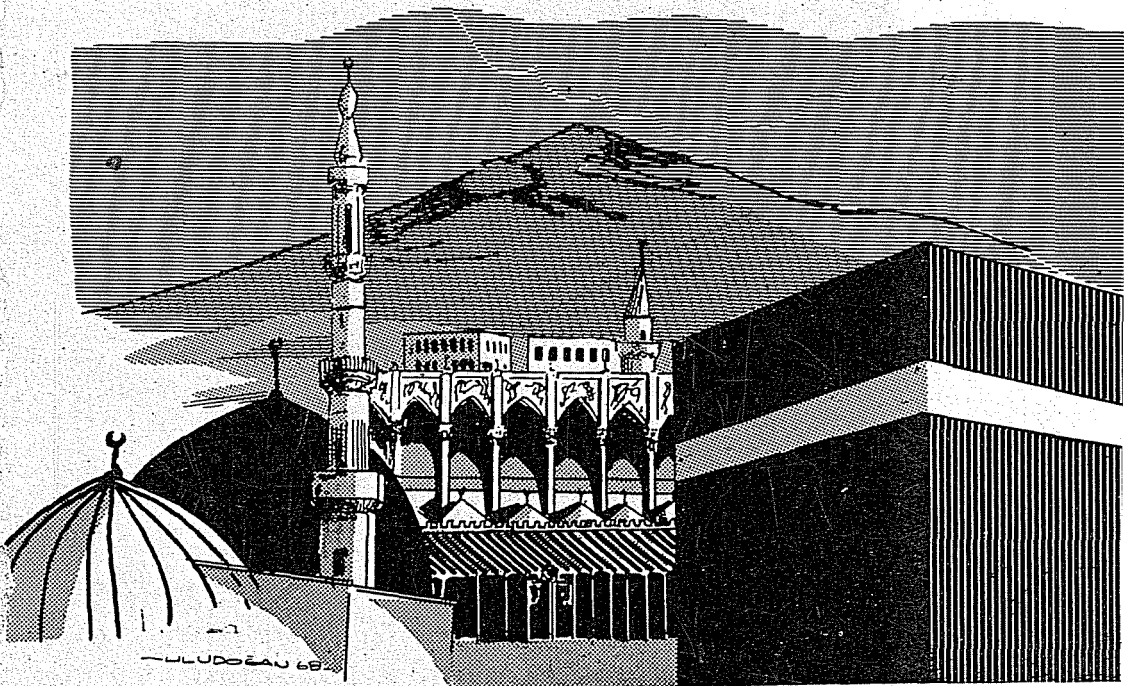

1968

7

DIYANET DERGİSİ

7. Cilt

Ocak - Şubat 1968

68 - 69. Sayı

HACC İBÂDETİ VE HACC MENÂSİKİ'NİN HİKMETLERİ

Dr. Ali Arslan AYDIN
Din İşleri Yüksek Kurulu Üyesi

Her yıl olduğu gibi bu yıl da, Hacc'a gitme mevsimi başlamıştır. Bu münasebetle, hacc ibâdetinin ve Hacc Menâsiki'nin ifade ettiği hikmetlerden bahsedeceğiz.

Dînimize göre hacc; zamanında, ihramlı olarak "Arafat" denilen mukaddes mekânda "vakfe" yaptıktan, (yâni bir müddet durduktan) sonra, Mekke-i Mükerrerme'de bulunan "Beytullâh"ı ziyâret ve onu usûlüne göre "tavâf" etmektir.

Sağlık durumu iyi olan ve dînen zengin sayılan her müslümana ömründe bir defa hacc'a gitmesi farzdır. Çünkü Cenâb-ı Hak Âl-i İmrân sûresinde şöyle buyuruyor:

«... وَ لِلّٰهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ اِلَيْهِ سَبِيْلًا ...»

"Kâbe'ye gitmeye mal ve bedence gücü yeterek) O'na bir yol bulabilenlerin "Beytullâh"ı ziyâret etmesi, Allâh'ın insanlar üzerinde bir hakkıdır..." (1).

«... وَ اَذِّنْ فِي النَّاسِ بِالْحَجِّ يَأْتُوكَ رِجَالًا وَعَلَى كُلِّ ضَامِرٍ يَأْتِينَ مِنْ كُلِّ فَجٍّ عَمِيقٍ ﴿١٢٥﴾ لِيَشْهَدُوا مَنَافِعَ لَهُمْ وَيَذْكُرُوا اسْمَ اللّٰهِ فِيْ يَوْمٍ مَّعْلُوْمَاتٍ عَلَىٰ مَا رَزَقَهُمْ مِنْ بَهِيمَةِ الْاَنْعَامِ ...»

Hacc sûresinde ise :

"İnsanları hacc'a davet et. Yürüyerek veya uzak yollardan gelen, binelere binerek senin davetine uyup, Kâ'be'yi ziyarete gelsinler. Kendilerine âit birtakım faydaları görsünler ve Allâh'ın onlara rızık olarak verdiği hayvanları belirli günlerde kurban ederken Allâh'ın adını ansınlar..." (2) buyuruyor. Ebû Hüreyre (R.A.) Hazretlerinin rivâyet ettiğine göre, Sevgili Peygamberimiz de bir hutbeleri esnasında şöyle buyurmuşlardır :

«... يَا أَيُّهَا النَّاسُ : إِنَّ اللّٰهَ كَتَبَ (فرض) عَلَيْكُمْ الْحَجَّ فَحُجُّوا » فقال رجل :

اكل عام يا رسول الله ؟ فسكت حتى قالها ثلاثا ثم قال - صلى الله عليه

وسلم - « لو قلت : نعم ، لوجبت ولما استطعتم »

“Ey insanlar! Allâhu Teâlâ sizlere hacc'ı farz kıldı. Hacc ediniz.” Bir şahıs: “Her sene mi yâ Resûlâ'llâh?” diye sordu. Aleyhi's-selâm Efen-dimiz sükût ettiler. O şahıs suâlini üç defa tekrâr edince Resûlullâh (S.A.V.) : “Evet deseydim, her sene hacc etmek farz olurdu, siz de onu ifâya muktedir olamazdınız.” cevâbını verdiler (3).

Hz. Ömer'in oğlu Abdullâh'ın (Allah onlardan râzı olsun) rivâyet et-tikleri bir hadîse göre, haccetmek, İslâm'ın beş şartından biridir. Pey-gamberimiz (A.S.) bu konuda şöyle buyuruyorlar :

«بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ: شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، وَإِقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ وَصَوْمِ رَمَضَانَ وَحَجِّ الْبَيْتِ مِنْ أَسْطَافِ الْيَوْمِ سَبِيلًا.»

“İslâm, beş esas üzerine kurulmuştur: Allah'dan başka ilâh bulun-madığına ve Muhammed (A.S.) in Allâh'ın Resûlü (elçisi) olduğuna şe-hâdet etmek, namaz kılmak, zekât vermek, Ramazan orucunu tutmak, (mal ve bedence gücü yeterek) O'na bir yol bilebilenin Hacc'a gitmesi (Kâ'be'yi ziyâret etmesi) dir.” (4).

Bâzılarını burada zikrettiğimiz birçok âyet ve hadîslerden anlaşıldı-ğına göre; hacc ibâdetinin, dînimizde mühim bir mevki ve dînen zengin müslümanlara farz kılınmasının büyük hikmetleri vardır.

Gerçek şudur ki: Her şeyi bilen, gören ve hiçbir şeye muhtaç olma-yan Allâhu Teâlâ'nın her emrinde olduğu gibi, şartlarını hâiz olan müs-lümanlara hacc ibâdetini farz kılmasında da, büyük hikmetler ve sayısız faydalar vardır. Hacc ibâdeti esnâsında yapılan hacc menâsiki, eşsiz ib-ret ve üstün hikmetlerle doludur. Çünkü:

Hacc ibâdeti esnâsındaki kıyâfetin, yapılan merâsim ve davranışla-rın taşıdığı mânâ ve bu yolda katlanılan maddî mânevî fedakârlık pek büyüktür.

Her yıl yüzbinlerce insan dünyânın çeşitli uzak ülkelerinden kalkarak, türlü zahmet ve maddî külfetlere katlanarak, İslâm güneşinin doğduğu, İslâm Peygamberi'nin yaşadığı, Sahâbilerinin şehit düştüğü mukaddes beldede buluşuyor, kutsal mekân ve makamlarda toplanıyorlar. Irk, renk, dil ve mevki farkı gözetmeksizin, her türlü sıfatlardan sıyrılarak, aynı şekil ve aynı renkteki ihramlar (örtüler) içinde bir tek Allâh'a yöneliyor, O'nun yüce huzûrunda durarak O'na ibâdet ediyor, hep beraber O'na kul-luk borcu ödüyorlar. Her biri, bu mukaddes ülkeye yaklaşırken “Mîkat” denilen yerde hacc veya umre veya her ikisi niyetiyle ihrâma giriyorlar. Biri peştemal gibi belden aşağısını, diğeri omuz, sırt ve göğüsü örten di-kışsız beyaz iki parça örtü... Her hacı namzedi bu hâliyle, insanları her türlü mevki' ve rütbeden sıyrarak, Yüce Allâh'a ve sevgili Peygamberine îmanla dolu bir kalble, birbirine üstünlük gözetmeyen insanlık hüviyetine

bürünüyor. İnsan bu kutsal ülkeye girerken Allâh'a ibâdet niyetiyle, dünyâ nimetlerinden âdetâ sıyrılarak, sonunda bu dünyâdan böyle beyaz, sâde bir örtü ile ayrılacağını, mal, mevki' ve evlâdın burada kalacağını hatırlıyor. İştice, hem mal ve hem de beden ile yapılan bu ibret dolu ibâdete her hacı namzedi böyle bir ruh ve böyle bir düşünüş ile başlıyor. Uzun yolculuğun her türlü maddî külfet ve bedenî zahmetine katlanan, kalbi îman dolu müslümanlar, Mekke'ye gelerek Beytullah'ta buluşuyorlar. Allâh'a ibâdet gayesiyle, ceddimiz İbrahim Peygamber'in ve oğlu Hz. İsmâil (A.S.) in berâberce yeryüzünde inşâ ettiği ilk ibâdet yeri Kâ'be-i Muazzam'ı hep berâber tavâf ediyorlar. Onun etrâfında aynı kıyâfet, aynı îman ve aynı ruh ile dönüyorlar. Allâh'ın lûtfedip verdiği bu büyük şerefe, gözyaşlariyle şükrediyor, O'na yalvararak günahlarının afvını, vatan ve milletlerinin hayrını diliyorlar. Kâ'be'yi tavaf gayesiyle yapılan yedi şavt (dönüş) esnâsında yükselen niyâzlar, kalbden gelen yalvarmalar, gözyaşlariyle yakarmalar, kalblere ve ruhlara mânevî huzur ve neş'eler katıyor. Gönüller Yüce Allâh'ı anmanın, kiblemiz Kâ'be etrâfında aşkla, şevkle dönmenin hazzı ile doluyor. Böyle îman dolu bir kalble Allâh'ın huzûrunda duranlar, ömrü boyunca yöneldiği ve yöneleceği kiblegâhını görmek, etrâfında ihlâs ile dönmek şerefine erenler, bu dünyâda en büyük mânevî saâdetin zevkini tadarlar. Yüzbinlerce insanın Harem-i Şerif'te toplamp, Kâ'be'ye yönelerek namaz kılmaları ne İlâhî bir manzaradır...

İki büyük Peygamber'in kurduğu ilk mescidi görmek, Kâ'be'miz (Beytullah) etrâfında dönmek şerefine ermek, İslâm güneşinin doğduğu, en büyük önder, yüce Peygamber Hz. Muhammed Aleyhi's-selâm'ın ve ilk mücâhit müslümanların yaşadığı, İslâm nûrunun yayıldığı bu kutsal makamları ziyâret etmek, onların ne büyük mahrumiyetler içinde yaşadıklarını görmek, insanın, İslâm'ın Hak din, Peygamberimiz'in Hak Peygamber olduğu husûsundaki îmânını kat kat kuvvetlendirir.

Bu buluşma dünyânın çeşitli bölgelerinde yaşayan, ülkelerinin bilgi, görgü ve kültürlerini taşıyan müslümanların, birbirleriyle tanışmalarına, dînî, içtimâî ve iktisadî durumlarını öğrenmelerine, ortak ve bölgesel problemlerini görüşüp hâl çâreleri bulmalarına ve hacc dönüşünde vatandaşlarını aydınlatmalarına vesîle olur. Bu bakımdan hacc, geniş mânada bir **"Halk Eğitimi"** ve her yıl bu mukaddes beldede yapılan büyük bir **"İslâm Kongresi"**dir. Bu sebeple hacc ibâdeti, müslümanlar arasındaki birlik ve berâberliğin, yardımlaşma ve dayanışmanın, sevgi ve kardeşliğin artmasına ve bunun dünyâ milletlerine duyurulmasına güzel bir vesîledir. Müslümanlar, haccın, bu yapıcı tesirlerini iyi bilmeli ve ondan gereği gibi faydalanmalıdırlar.

Beyaz ve sâde bir tek kıyâfete girerek Kâ'be'yi tavaf eden hacı namzetlerinin, sevgili Peygamberimiz'in ve yolunda yürüyen îmanlı sâlih kul-

ların ondört asırdanberi yaptığı gibi, Safâ ile Merve arasında sa'y ettikten sonra, Minâ'ya yönelmeleri ve Arafât adıyla anılan mukaddes mekânda ve aynı günde toplanmaları, lâhûtî bir manzaradır.

Yüzbinlerce insanın bembeyaz örtüler içinde toplanarak kâinâtın tek yaratıcısı Yüce Allâh'a yönelmeleri, O'nun huzûrunda durmaları, hep berâber O'na ibâdetle, duâ ve niyâzda bulunmaları, afvedilmelerini dilemeleri, ne İlâhî bir an, ne ibret dolu bir manzaradır. İnsanlara ölümü, ölümden sonra dirilmeyi, Mahşer'de toplanmayı, Allâh'ın huzûruna çıkmayı hatırlatan bu İlâhî manzara, yürekleri yumuşatan, kalbleri temizleyen, ruhları arıtan ve îmâmı coşturan ibret ve hikmet dolu İlâhî bir tecellîdir. Sonra, Minâ adı verilen kutsal yerde temsîlî olarak yapılan şeytan taşlamak; kötü niyetlere ve şer kuvvetlere karşı bir zindelik gösterisi, her türlü kötülükleri yenme azminin sembolleşmesidir. Bu, Rabbimiz ile yapılan mânevî bir antlaşmadır. Daha sonra kesilen kurbanlar, Yüce Allâh'ın verdiği maddî ve mânevî nîmetlere karşı bir şükrün ifâdesidir.

Seyahatin, insan sağlığı ve fikir zindeliği üzerindeki olumlu tesirleri, sosyal ve kültürel faydalarının büyüklüğü, asrımızda dünyâ milletlerinin turizme verdiği büyük önemle sâbittir. İslâmiyet varlıklı ve sıhhatli müslümanlara hacc seyahatını farz kılarak, onları, ibâdet esnâsında seyahat nîmetlerinden de faydalandırmıştır.

Her Müslüman Türk, o mukaddes beldede, vatanını ve milletini temsil ettiğini bilmeli, güzel hareketleri, iyi, olgun davranışları ve tertemiz kıyâfeti ile diğer müslüman milletlerin sevgi ve takdîrini kazanmalıdır. Allah hepimizi rızasına uygun ibâdetler yapmakta başarılı kılsın. Gönlünüz neş'e ile dolsun, Allâh'ın selâmı ve rahmeti üzerinize olsun azîz okuvularım.

(1) 'Âl-i Imrân: 97.

(2) Hacc: 27-28.

(3) Bakınız: Sahîh-i Buhârî ve Sahîh-i Müslim (Hacc bahsi).

(4) Aynı kaynaklar.